

Hidrosztatikus hajtások, Szivattyúk és motorok

BMEGEVGAG11

Dr. Hős Csaba , csaba.hos@hds.bme.hu

2018. október 9.

Áttekintés

- 1 **Főbb típusok**
- 2 **Dugattyús gépek**
- 3 **Forgó géptípusok**

Főbb típusok

Dugattyús gépek:

- Hagyományos dugattyús gépek

Főbb típusok

Dugattyús gépek:

- Hagyományos dugattyús gépek
- Axiáldugattyús gépek

Főbb típusok

Dugattyús gépek:

- Hagyományos dugattyús gépek
- Axiáldugattyús gépek
- Radiáldugattyús gépek

Főbb típusok

Dugattyús gépek:

- Hagyományos dugattyús gépek
- Axiáldugattyús gépek
- Radiáldugattyús gépek
- Membránszivattyú

Főbb típusok

Dugattyús gépek:

- Hagyományos dugattyús gépek
- Axiáldugattyús gépek
- Radiáldugattyús gépek
- Membránszivattyú

Forgó gépek:

Főbb típusok

Dugattyús gépek:

- Hagyományos dugattyús gépek
- Axiáldugattyús gépek
- Radiáldugattyús gépek
- Membránszivattyú

Forgó gépek:

- Fogaskerékszivattyúk

Főbb típusok

Dugattyús gépek:

- Hagyományos dugattyús gépek
- Axiáldugattyús gépek
- Radiáldugattyús gépek
- Membránszivattyú

Forgó gépek:

- Fogaskerékszivattyúk
  - Külső fogazású

Főbb típusok

Dugattyús gépek:

- Hagyományos dugattyús gépek
- Axiáldugattyús gépek
- Radiáldugattyús gépek
- Membránszivattyú

Forgó gépek:

- Fogaskerékszivattyúk
  - Külső fogazású
  - Belső fogazású

Főbb típusok

Dugattyús gépek:

- Hagyományos dugattyús gépek
- Axiáldugattyús gépek
- Radiáldugattyús gépek
- Membránszivattyú

Forgó gépek:

- Fogaskerékszivattyúk
  - Külső fogazású
  - Belső fogazású
- Lamellás szivattyú

Főbb típusok

Dugattyús gépek:

- Hagyományos dugattyús gépek
- Axiáldugattyús gépek
- Radiáldugattyús gépek
- Membránszivattyú

Forgó gépek:

- Fogaskerékszivattyúk
  - Külső fogazású
  - Belső fogazású
- Lamellás szivattyú
- Csavarszivattyú

Főbb típusok

Dugattyús gépek:

- Hagyományos dugattyús gépek
- Axiáldugattyús gépek
- Radiáldugattyús gépek
- Membránszivattyú

Forgó gépek:

- Fogaskerékszivattyúk
  - Külső fogazású
  - Belső fogazású
- Lamellás szivattyú
- Csavarszivattyú
- Gumiházás csavarszivattyú

Egyszeres működésű dugattyú szivattyú

<https://www.youtube.com/watch?v=dUcSqRIDCK8>

Kétszeres működésű dugattyú szivattyú

<https://www.youtube.com/watch?v=PjFzN6VnyYc>

Axiáldugattyús szivattyú (1)

<https://www.youtube.com/watch?v=0S3DI9ymbKw>

Radiáldugattyús szivattyú

<https://www.youtube.com/watch?v=huEEUvo0gdw>

Membránszivattyú

https://www.youtube.com/watch?v=SCo9My_dz_U

Külső fogazású

<https://www.youtube.com/watch?v=cMmwb3JmL00&t=17s>

Belső fogazású

<https://www.youtube.com/watch?v=Tt1IvEovEtQ>

Lamellás szivattyú

https://www.youtube.com/watch?v=L30JpM8Lv_A

Csavarszivattyú

<https://www.youtube.com/watch?v=nvK-jL3SzxQ>

Gumiházaz csavarszivattyú

<https://www.youtube.com/watch?v=k3OzE5u64po>

Főbb típusok

Térfogatáram beállítása szerint:

- V_g [cm³]- geometriai szállítás, az 1 tengelyfordulat alatt szállított mennyiség zérus ellennyomás esetén.

Főbb típusok

Térfogatáram beállítása szerint:

- V_g [cm³]- geometriai szállítás, az 1 tengelyfordulat alatt szállított mennyiség zérus ellennyomás esetén.
- $Q_e = V_g n$, így a térfogatáram beállítása vagy a fordulatszám (pl. frekvenciaváltó) vagy a geometriai szállítás V_g változtatásával érhető el

Főbb típusok

Térfogatáram beállítása szerint:

- V_g [cm³]- geometriai szállítás, az 1 tengelyfordulat alatt szállított mennyiség zérus ellennyomás esetén.
- $Q_e = V_g n$, így a térfogatáram beállítása vagy a fordulatszám (pl. frekvenciaváltó) vagy a geometriai szállítás V_g változtatásával érhető el
- Állandó V_g (constant displacement)

Főbb típusok

Térfogatáram beállítása szerint:

- V_g [cm³]- geometriai szállítás, az 1 tengelyfordulat alatt szállított mennyiség zérus ellennyomás esetén.
- $Q_e = V_g n$, így a térfogatáram beállítása vagy a fordulatszám (pl. frekvenciaváltó) vagy a geometriai szállítás V_g változtatásával érhető el
- Állandó V_g (constant displacement)
- Változtatható V_g (variable displacement)

Általános bevezetés

- Egyetlen dugattyú esetén: $Q_{\text{átlag}} = D\pi sn = V_g n$ (és $Q_{\text{max}} = \pi Q_{\text{átlag}}$).
(D - dugattyú átmérő, s - löket, n - fordulatszám)

Általános bevezetés

- Egyetlen dugattyú esetén: $Q_{\text{átlag}} = D\pi sn = V_g n$ (és $Q_{\text{max}} = \pi Q_{\text{átlag}}$).
(D - dugattyú átmérő, s - löket, n - fordulatszám)
- Egyenlőtlen folyadékcszállítás: $\delta = \frac{Q_{\text{max}} - Q_{\text{min}}}{Q_{\text{átlag}}} = \frac{\pi Q_{\text{átlag}} - 0}{Q_{\text{átlag}}} = \pi$

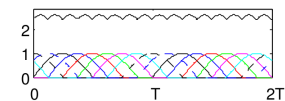
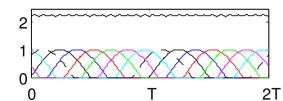
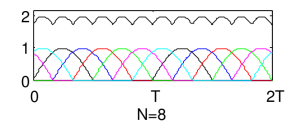
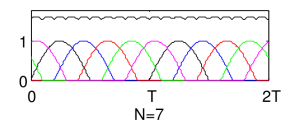
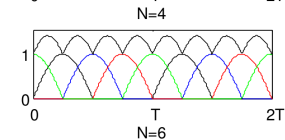
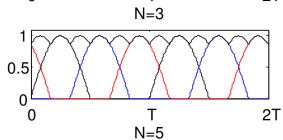
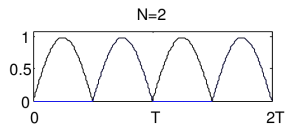
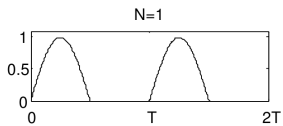
Általános bevezetés

- Egyetlen dugattyú esetén: $Q_{\text{átlag}} = D\pi sn = V_g n$ (és $Q_{\text{max}} = \pi Q_{\text{átlag}}$).
(D - dugattyú átmérő, s - löket, n - fordulatszám)
- Egyenlőtlen folyadékszállítás: $\delta = \frac{Q_{\text{max}} - Q_{\text{min}}}{Q_{\text{átlag}}} = \frac{\pi Q_{\text{átlag}} - 0}{Q_{\text{átlag}}} = \pi$
- Miért fontos ez? Δc sebességváltozás $\Delta p = \rho a \Delta c$ nyomásváltozást (nyomáslökést) okoz (a a hangsebesség a közegben, vízben kb. 1000 m/s).
Példa: $\Delta p = 10^3 \text{ kg/m}^3 \times 10^3 \text{ m/s} \times 1 \text{ m/s} = 10 \text{ bar}$

Általános bevezetés

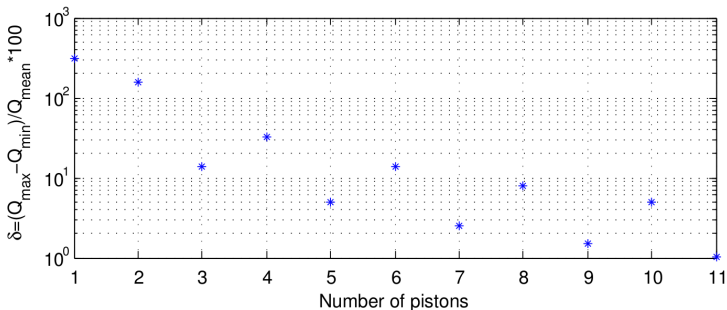
- Egyetlen dugattyú esetén: $Q_{\text{átlag}} = D\pi sn = V_g n$ (és $Q_{\text{max}} = \pi Q_{\text{átlag}}$).
(D - dugattyú átmérő, s - löket, n - fordulatszám)
- Egyenlőtlen folyadékszállítás: $\delta = \frac{Q_{\text{max}} - Q_{\text{min}}}{Q_{\text{átlag}}} = \frac{\pi Q_{\text{átlag}} - 0}{Q_{\text{átlag}}} = \pi$
- Miért fontos ez? Δc sebességváltozás $\Delta p = \rho a \Delta c$ nyomásváltozást (nyomáslökést) okoz (a a hangsebesség a közegben, vízben kb. 1000 m/s).
Példa: $\Delta p = 10^3 \text{ kg/m}^3 \times 10^3 \text{ m/s} \times 1 \text{ m/s} = 10 \text{ bar}$
- Két fontos következmény, amiről itt nem tudunk beszélni: **kavitáció** (erősen pulzáló áramlás a szívócsőben) és **nyomólégüst** szükségessége (nyomócső).

Több henger esetén a folyadékszállítás

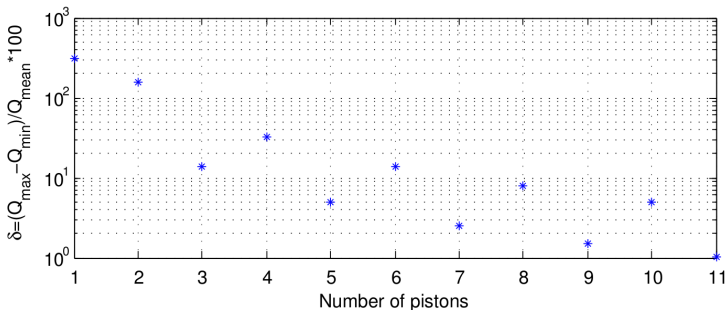

Több henger esetén az egyenlőtlenesség

... ezért mindig páratlan számú hengereket építenek be.

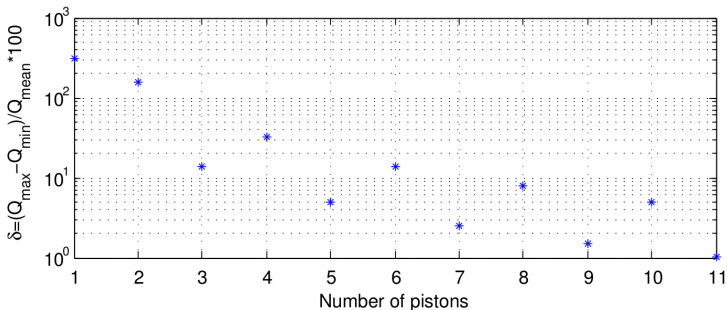
Több henger esetén az egyenlőtlenség

... ezért mindig páratlan számú hengereket építenek be.

- Ferdetárcsás (konstans V_g)

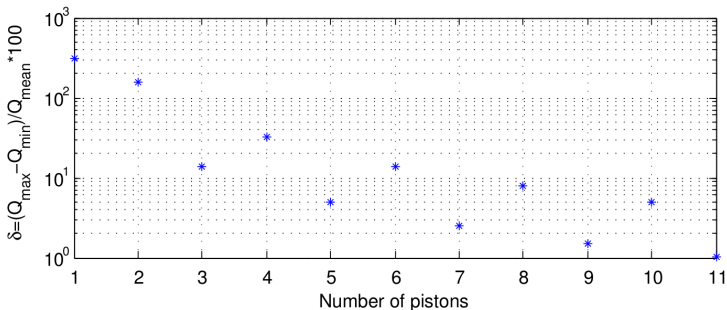
Több henger esetén az egyenlőtlenség

... ezért mindig páratlan számú hengereket építenek be.

- Ferdetárcsás (konstans V_g)
- Ferdetengelyű (állítható V_g)

Több henger esetén az egyenlőtlenség

... ezért mindig páratlan számú hengereket építenek be.

- Ferdetárcsás (konstans V_g)
- Ferdetengelyű (állítható V_g)
- Radiáldugattyús (állítható V_g)

Dugattyús gépek, összefoglalás

- Az egyik leggyakrabban előforduló típus.

Dugattyús gépek, összefoglalás

- Az egyik leggyakrabban előforduló típus.
- A nyomáspulzáció jelentős, ennek csökkentése:

Dugattyús gépek, összefoglalás

- Az egyik leggyakrabban előforduló típus.
- A nyomáspulzáció jelentős, ennek csökkentése:
  - nyomólégüsttel vagy

Dugattyús gépek, összefoglalás

- Az egyik leggyakrabban előforduló típus.
- A nyomáspulzáció jelentős, ennek csökkentése:
  - nyomólégüsttel vagy
  - a hengerek számának növelésével lehetséges.

Membránszivattyú

- Kialakítás:

Membránszivattyú

- Kialakítás:

- Alkalmazás: ha a szivattyúzott közeg nem kerülhet ki a környezetbe (tökéletes tömítés), vagy nagyon agresszív anyaggal van dolgunk (a membránt könnyű cserélni).

Membránszivattyú

- Kialakítás:

- Alkalmazás: ha a szivattyúzott közeg nem kerülhet ki a környezetbe (tökéletes tömítés), vagy nagyon agresszív anyaggal van dolgunk (a membránt könnyű cserélni).
- A membrán mozgatása: kézi, mechanikusan vagy hidraulikusan (kisebb membránigénybevétel).

Fogaskerék- és lamellás szivattyúk

- Közös jellemzők
  - Egyenletes szállítás
  - Egyszerű, robusztus kivitel
  - Kis tőrések → a szilárd szennyeződésekre érzékeny

Fogaskerék- és lamellás szivattyúk

- Közös jellemzők
  - Egyenletes szállítás
  - Egyszerű, robusztus kivitel
  - Kis tőrések → a szilárd szennyeződésekre érzékeny
- Külső fogazású (KFFSz)
  - Nagy nyomásnövekedés (BFFSz-hoz képest)
  - Konstans V_g

Fogaskerék- és lamellás szivattyúk

- Közös jellemzők
  - Egyenletes szállítás
  - Egyszerű, robusztus kivitel
  - Kis tőrések → a szilárd szennyeződésekre érzékeny
- Külső fogazású (KFFSz)
  - Nagy nyomásnövekedés (BFFSz-hoz képest)
  - Konstans V_g
- Belső fogazású (BFFSz)
  - Kevés helyet foglal el.
  - Konstans V_g .
  - Nagy viszkozitású közegek szivattyúzására.
  - Állítható fejhézag (jobb η_{vol})
  - Csak egy tengelyt kell tömíteni.

Fogaskerék- és lamellás szivattyúk

- Közös jellemzők
  - Egyenletes szállítás
  - Egyszerű, robusztus kivitel
  - Kis tőrések → a szilárd szennyeződésekre érzékeny
- Külső fogazású (KFFSz)
  - Nagy nyomásnövekedés (BFFSz-hoz képest)
  - Konstans V_g
- Belső fogazású (BFFSz)
  - Kevés helyet foglal el.
  - Konstans V_g .
  - Nagy viszkozitású közegek szivattyúzására.
  - Állítható fejhézag (jobb η_{vol})
  - Csak egy tengelyt kell tömíteni.
- Lamellás szivattyúk
  - A tömítőerő (η_{vol} .) szabályozható a nyomás függvényében (nyomoldali nyomás visszavezetése a lamella tengely felőli végéhez).
  - Olcsóbb kivitel (KFFSzhoz képest).
  - Gumiházzal elérhető az állítható V_g

Csavarszivattyú

- Csavarszivattyú és gumiházaz csavarszivattyú

Csavarszivattyú

- Csavarszivattyú és gumiházás csavarszivattyú
- Extrém viszkozitású anyagok (pl. méz) "kímélő" szivattyúzása is.

Csavarszivattyú

- Csavarszivattyú és gumiházás csavarszivattyú
- Extrém viszkozitású anyagok (pl. méz) "kímélő" szivattyúzása is.
- Viszonylag rossz (volumetrikus) hatásfok.

Csavarszivattyú

- Csavarszivattyú és gumiházás csavarszivattyú
- Extrém viszkozitású anyagok (pl. méz) "kímélő" szivattyúzása is.
- Viszonylag rossz (volumetrikus) hatásfok.
- Nincsenek nagy áramlási sebességek → szilárd szennyeződésekkel szemben ellenállóbb.

Egzotikus szivattyúk - perisztaltikus szivattyú

<https://www.youtube.com/watch?v=pvj4WatP4n4>